

Publisert 20.08.11

Skittkasting skaper uklar debatt

På vegne av Atelier Ilsvika SA svarer Brynhild Bye, billedkunstner og Kristin Støren Wigum industridesigner, PhD på ArtSceneTrondheims innlegg, 6. juni og 9. juni.

Redaksjonen for Internett-portalen ArtSceneTrondheim gjør et viktig arbeid for det profesjonelle kunstfeltet i Trøndelag og fyller et etterlenget hull gjennom å anmelde utstillinger og bidra i den offentlige samtalen om kunstens rolle i det offentlige rom. Derimot i et politisk angrep mot Trondheim kommune sparker redaksjonen i alle retninger og bruker en unødvendig aggressiv og lite konstruktiv diskusjonsteknikk langt utenfor sitt mandat.

I ArtSceneTrondheims kommentar «Kultursminke», datert 22. juni 2011, er nivået på kritikken et sørgelig skue. Graden av skittkasting mot egne kolleger og lokale myndigheter går rett og slett for langt. Teksten fremstår heller ikke som en kunstkritikk, men som et samrøre av politiske meninger om Trondheim kommunes kulturfond og diskreditering av kollegers arbeid. Kolleger i denne sammenhengen er billedkunstnere og kunsthåndverkere under taket på Spikerfabrikken i Trondheim.

Teksten henviser til Adresseavisens oppslag 27. mai 2011 sitat: «Trondheim kommunes kulturfond har en pengesekk på 3 millioner, men mangler gode prosjekter,» uttaler komunaldirektør Morten Volden. Under fanen kommentar skriver ArtSceneTrondheim: «Kommunen nedprioriterer samtidskunst til fordel for kjøpesenterkunsten!» «Kjøpesenterkunst» er i følge ArtSceneTrondheim kunst som produseres i Spikerfabrikken og at denne er «kommersielt basert, kvalitetsvegrende, forutsigbar, ufarlig osv» sitat: «Det er sannsynligvis også et aktivt framstøt for å fremme og grunnfeste satsningen på det jeg vil kalle middelmådighetskultur i trønderdrakt som offisielt går under begrepet kultur og næring.»

Manglende kildearbeid

På tross av gode intensjoner på vegne av den frie og ikke-kommersielle samtidskunsten fremstår teksten som selvtilfreds, lite nysgjerrig og i en bitter tone. Dette fordi teksten mangler godt kildearbeid og har faktafeil som hindrer den i å fremstå med tillit og med faglig tyngde. En enkel telefon eller e-post til kunstnerne som blir brukt som eksempler i teksten, ville ha gitt opplysninger om det arbeidet som gjøres innen det profesjonelle kunstfeltet. Et ikke-kommersielt, autonomt arbeid med kunst, som er en del av samtidskunstscenen, og som gjennom sitt kunstnerskap har ervervet seg prestisje og kvalitetsry.

Det understrekes at «Spikerfabrikken» ikke er en formell enhet. Kun en benevnelse på et tidligere fabrikklokale som i dag rommer blant andre tre store selvstendige enheter: Verket Arena, Norsk Fotofagskole og Atelier Ilsvika. Atelier Ilsvika som profesjonelt arbeids- og studiofellesskap har en lang vei å gå i utvikle en felles strategi og utøvelse, men enkeltaktørene i fellesskapet kan gjennom mange års virke vise til arbeider, hvor tydelige impulser fra ulike disipliner har smeltet sammen og beriket prosjektene til noe helt nytt.

Tydligere rom for kunst

Nye Atelier Ilsvika er i støpeskjeen etter flytting til Spikerfabrikken og økning av antall aktører i 2010. I denne forbindelse har de profesjonelle kunstnerne startet et strategiarbeid for å skape et tydeligere rom for den frie kunsten. Blant annet gjennom å utvikle et nytt samtidskunstprosjekt på internasjonalt nivå. Et slikt prosjekt kan utvikles sammen med eksterne aktører, for eksempel ArtSceneTrondheim, men som gjennom sin kommentar, ikke inviterer til konstruktivt samarbeid.

Atelier Ilsvika har også en tradisjon for å arrangere fester og kulturfusjoner. Det er viktig å skille mellom det profesjonelle arbeidet innen kunstfeltet og den store lekne aktiviteten knyttet til disse kulturarrangementene representert av alle på huset.

De organiserte kunstnerne i Atelier Ilsvika har i de siste tre årene mottatt husleiestøtte fra Trondheim kommune. Det er dyrt for kunstnere å leie areal i et lokale som ikke er subsidiert på noe vis, som f.eks. Lademoen Kunstnerverksteder. Husleiestøtten går direkte til den enkelte kunstner og tar ikke turen innom Atelierets felleskasse. Hvert enkelt medlem i Atelieret har ansvar for sin egen økonomi, sin egen praksis, og må sørge for sin egen overlevelse i fellesskapet. Dette gjelder også kunstnerne. Å benevne Atelierets medlemmer under ett, slik ArtSceneTrondheim gjør, i forhold til sin utøvelse av profesjon, det gjelder også kunstnerne, blir derfor meningsløst.

Med utøvere både innen kunst, film, arkitektur, design, foto, journalistikk m.m., faller Atelier Ilsvika mellom minst to stoler. Verken som typisk næringsfellesskap eller kunstnerfellesskap. I utvidelsesprosessen har fellesskapet skapt stor interesse hos politikerne som en ny og interessant type organisme. Det forventes at Atelier Ilsvika kan vise til samfunnsrelevante bidrag i framtiden gjennom både kunstnerisk og næringsmessig nyskaping.

Det er nettopp i dette skjæringspunktet mellom kunst, kultur og næring, som merk - kun finnes i det tverrfaglige miljøet i Atelier Ilsvika - at det finnes et potensial til å utvikle innovative kunstproduksjoner. Internasjonalt ser man at samtidskunsten i stor grad beskjeftiger seg med kunstuttrykk av en tverrfaglig karakter. Kanskje kan et slikt prosjekt bli en kraft for kunstmiljøet sammen med en mulig ny kunsthallplassering i Dampsentralen i samme bydel i regi nye Atelier Ilsvika.

Tverrfaglighet som strategi for å styrke faglighet

Atelier Ilsvika er først og fremst tverrfaglig. En utfordring for alle tverrfaglige miljøer er å være tydelig. Det har alltid vært akilleshælen til det tverrfaglige. Det er verken det ene eller det andre fordi det er tverrfaglig. Det er kanskje en av flere årsaker til at kunsten i Atelier Ilsvika oppfattes som utydelig og totalt overses av ArtSceneTrondheim.

Ingen andre arbeidsfellesskap i regionen har lignende arbeidsforhold. I et slikt miljø må man balansere det faglige og det tverrfaglige. Et absolutt relevant spørsmål er: hva skjer med kunsten i et slikt miljø? Er det tverrfaglige en distraksjon, et symptom på et underfinansiert kunstfelt, eller en ny mulighet til drive kunstnerisk utviklingsarbeid?

Arbeidet innen kunstfeltet i Atelier Ilsvika er ikke annerledes enn andre steder, men de daglige impulsene er i større grad sammensatt, noe som igjen kan gi nye perspektiver til utøvelsen av kunst. Nye samarbeid oppstår sammen med nye perspektiv.

Kunsthøgskolen i Bergen skrev allerede i 1996: «Argumentene mot å bruke verdifull tid på tverrfaglighet i studier hvor tiden oppleves som trang, har vært framført og tatt alvorlig. Det mest gjenkjennelige spørsmålet, også utenfor våre fagfelt, er hvorvidt fagligheten – den profesjonelle kvalifiseringen – uthules. For eksempel: Vil «eksterne» deltakere i et fagområdes kurs og prosjekter trekke ned nivået for de «interne»?

Et tydelig utviklingstrekk gjennom de siste ti årene er at relevante fagmiljøer, inkludert både design, kunst og forskning, har styrket fokus på utviklingspotensialet i faglig samarbeid, flerstemmighet og møter mellom kompetanser. Vår erfaring er at tverrfagligheten synes å styrke fagligheten, særlig på grunn av følgende kvaliteter: Mange prosjekter trenger tverrfaglig kompetanse for å kunne løses. De fleste løsninger blir bedre med kritisk input fra flere hold.”

Hvordan skape debatt og refleksjon

Ut fra sitt mandat: «ArtSceneTrondheim arbeider for å fremme tanken om profesjonell uenighet og ønsker å stimulere til og å utvikle tekstproduksjon og refleksjon om samtidskunst», utviser redaksjonen en tone som absolutt ikke skaper en dannet debatt. Enighet er aldri et mål i kunstmiljøet. Debatt og kritikk er nødvendig og viktig, og ønskes i høyeste grad velkommen, men ingen, i hvert fall ikke i Atelier IIsvika, blir fristet til å diskutere videre med ArtSceneTrondheim.

Kunstkritikk viktig for kunstfeltet

Med høy dekningsprosent av det som skjer i Trondheim og god besøksstatistikk på sitt nettsted, inviterer redaksjonen også andre skribenter og frilansere til å delta i en opptrapping av kunstkritikk som et eget fagområde. Det er en veldig positiv utvikling. Spørsmålet er om noen av disse nyutdannende kritikerne, fra blant annet NTNUs studium for kunstkritikk og kulturformidling, kan føre til en intern kvalitetsvurdering og utforming av kvalitetsbegreper for kunstkritikk, inklusive en generell språkutvikling hos redaksjonen. ArtSceneTrondheim bruker selv ordet kvalitetsvegrende i sin beskrivelse av prosjektene på «Spikerfabrikken», da skulle man forvente et jevnere og høyere nivå fra den som selv etterlyser kvalitet. Det blir litt fastlåst når ArtSceneTrondheim ikke undersøker forholdene og i sin iver etter å dømme, mister muligheten til å skape en god debatt. Man kan spørre seg etter å ha lest teksten: «Hva lærte jeg nå om kvalitetsvurdering av samtidskunst eller arbeidsforholdene for kunstnere i Trondheim?».

Trondheim kommunes kulturfond – Informasjon kan bli bedre

Hovedfokus i teksten er manglende informasjon om og søknadsrutiner til kulturfondet, og ja, der er det mye å gå på før kommunen er informativ og tydelig nok. En positiv effekt av dette «sleivsparket», er en igangsettelsen av et arbeid i kommunen for å lage tydeligere retningslinjer om fondet i løpet av høsten. Trondheim kommune bekrefter også at fondet gir muligheter til å søke om utviklingsmidler til det frie kunstfeltet.

Politikerforakt

Arbeid mot offentlige myndigheter blir adskillig vanskeligere, om ikke umulig, med en lite smidig adferd. Det er viktig å være konstruktiv. Uten å være naiv og samtidig kompromissløs på vegne av kunstens integritet. Det hjelper ikke å presse politikere. Heller ikke å tro at

politikere ikke vet noe eller ikke kan noe. Jamfør sitat ArtSceneTrondheim: «Vi får ikke ut fingern!» eller «Vi sliter med å forstå potensialet i gode prosjekter!»

Prosjektene «Skulpturlandskap Nordland» og «Kunstneriske Forstyrrelser» i Nordland, er begge eksempler på uforutsigbare prosjekter av internasjonal høy standard med offentlige myndigheter bak rattet sammen med kunstmiljøet. Det forutsetter selvsagt en konstruktiv tilnærming fra alle parter.

Atelier IISVika beskyldes av ArtSceneTrondheim for å ha tilpasset sitt konsept kommunens ambisjoner for kultur og næring. Sannheten er en ganske annen. Atelier IISVika ble etablert for nærmere 15 år siden og har stått på egne bein, opprettet og drevet av de som har verksted eller kontor i fellesskapet. Her står ingen kommunale finansielle krefter bak, verken i front eller på sidelinja. I 2009 kom Atelier IISVika til et veiskille, hvor det ble bestemt å finne nye lokaler og øke fellesskapet med flere kunstnere.

Til tross for omfattende søknader til Trondheim Kommune, fylkeskommunen, Norsk kulturråd og Innovasjon Norge, stod Atelieret i denne prosessen helt uten økonomiske virkemidler. Styret i Atelier IISVika tok til sist konsekvensen av dette og samlet alle de nevnte aktørene til felles møter. Diskusjonene ble interessante. Men pengene uteble. Etter at Atelier IISVikas mange selvstendige aktører tok egen risiko med å signere husleiekontrakt og lån på fire millioner gjennom huseier, ble det nye Atelier IISVika i gamle Spikerfabrikken virkelighet. Dugnadsinnsatsen har vært stor blant alle medlemmene og dette er blitt et sted alle deltagerne kan være stolte av.

Samtalene med alle offentlige etater førte etter en tid til resultater gjennom finansiering av en «prosjektlederstilling» for ett år, med treårig intensjon om prosentvis nedtrapping i støtten, for til sist at Atelieret skal klare seg igjen 100 % på egen hånd. Prosjektlederen skal blant andre oppgaver være en støtte for Atelierets medlemmer i jakten på å konkretisere sitt tverrfaglige potensial blant Atelier IISVikas deltagere, som nå teller 47 personer. Støtten er forøvrig et spleiselag mellom både fylke og kommune, der pengene kommer delt fra næring og kultur.

Oppfordring til raushet

Kunstnerne i Atelier IISVika oppfordrer alle kolleger til større grad av raushet. Det er altfor lett å la seg rive med i en usaklig kritikk av politikere og kunstnerkolleger. Det er vanskeligere å gjøre noe konstruktivt. Tverrfaglig arbeid krever respekt mellom yrkesgrupper, og ikke minst en nysgjerrighet og et ønske om virkelig å finne ut av andres kompetanse og arbeid. Skittkasting er ikke innledelsen til noe slikt. La det da i det minste finnes selvironi og humor i et slikt innlegg- så skal vi tåle sleivspark og annet til! Selvhøytydelighet står for fall.

Dersom man i kunstdebatten vil diskutere og kritisere kollegaers arbeid og som i dette tilfelle også arbeidsfellesskap, er det helt vesentlig å vite nøyaktig hva man snakker om.

Kanskje er det skjebnens ironi at lenken til Redaktørplakaten på nettstedet til ArtSceneTrondheim er død. Lenken som burde ha stått der i tillegg og som mangler er: Vær varsom plakaten. <http://presse.no/Etisk-regelverk/Vaer-Varsom-plakaten>

Last ned innlegget som PDF

Les artikelen «Kultursminke»